

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

КРУГЛИЙ СТІЛ

*«Природоресурсне право в системі права України:
історія, сьогодення, перспективи»*

30-31 жовтня 2015 року

Харків - 2015

Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи [Текст]: збірник матеріалів круглого столу (30-31 жовтня 2014 року) / за ред. Шульги М.В. – 2015. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. – _____ с.

За зміст та якість матеріалів відповідальність несуть автори публікацій.

недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин; збереження цілісності природних угруповань диких тварин та ін. А ст. 39 передбачає, що підприємства, установи, організації і громадяни при здійсненні будь-якої діяльності, що впливає або може вплинути на стан тваринного світу, зобов'язані забезпечувати охорону середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин. Введення в експлуатацію об'єктів і застосування технологій без забезпечення їх засобами захисту тварин та середовища їх існування забороняються.

Таким чином, перші кроки на шляху до реалізації екосистемного підходу в природоресурсному законодавстві України вже зроблено. Проте, очевидно, що ефективність цього підходу залежатиме не тільки від нормативного закріплення, а й від сформованого в законодавстві правового механізму його забезпечення на практиці.

Тулiна Е. Є.,

аспірантка кафедри екологічного права,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Особливості правового регулювання використання рослинного світу для забезпечення потреб у лікарській сировині з дикорослих рослин

Найпоширенішим видом використання дикорослих рослин з господарською метою є використання лікарських рослин. У сучасній медицині близько 40 % препаратів виготовляють із рослинної сировини та грибів і майже 50 % – за їх участю. Традиційно заготовляють близько 80 видів сировини, з яких 25 % становлять ті, які лише культивуються, 25 % – види природної флори, які можна вирощувати як сировину, решта – це види, сировину з яких збирають у природних умовах [2, с. 237].

На сьогоднішній день комплексні дослідження особливостей правового регулювання використання рослинного світу для забезпечення потреб у

лікарській сировині з дикорослих рослин у науці екологічного права відсутні. Однак деякі напрацювання у цій сфері були зроблені О. В. Басаєм [1], Л. А. Заславською [3], А. Б. Іскоян, [4], Н. Р. Малишевою [10], І. М. Шевердиною [9], тощо.

Передусім слід наголосити, що, зважаючи на невивченість і нерозробленість цього питання науковцями, на законодавчому рівні воно теж недостатньо врегульоване. Певну правову основу регулювання використання природних рослинних ресурсів для забезпечення потреб у лікарській сировині становлять: ст. 17 Закону України «Про рослинний світ» [8] та ст. 74 Лісового кодексу України [5]. Деякі особливості цього виду використання передбачені в постанові КМУ від 23.05.2007 р. № 724 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» [7].

Звернемося до змісту ст. 17 Закону України «Про рослинний світ». Вона є відсилочною. Зокрема, у ній зазначається, що збирання технічної, лікарської, пряно-ароматичної, харчової сировини з дикорослих рослин здійснюється відповідно до Правил, що затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. На жаль, на сьогодні ці Правила не були розроблені та не прийняті відповідним органом, що не дає змоги говорити про наявність належного правового забезпечення у цій сфері.

Ще на одному проблемному питанні слід зупинитися, а саме на відсутності закріплених в екологічному законодавстві основних понять, зокрема, немає чіткої дефініції «лікарські рослини».

Загальноприйнято, що, визначаючи певне юридичне поняття, слід спиратися на результати і висновки комплексних досліджень з цієї проблеми. Так, у спеціальній літературі лікарські рослини розглядаються як види рослин (чи грибів) з визначеною лікувальною дією, сировину яких застосовують для лікування різних хвороб або для виготовлення лікарських препаратів чи фітозасобів [2, с. 237].

Сільськогосподарське законодавство підходить дещо інакше до вирішення цього питання. Так, згідно із Законом України «Про насіння та садивний матеріал» лікарські рослини – це дикорослі та культурні рослини або їх частини (насіння, бруньки, квіти, плоди, стебла, кореневища), які використовуються в медицині для виготовлення лікарських препаратів. Проте аналіз наведених понять дає змогу встановити, що їх визначення не містять юридичних ознак цих об'єктів. Тому подальші наукові дослідження повинні заповнити цю прогалину.

Крім того, розглянувши правову основу використання природних рослинних ресурсів для забезпечення потреб у лікарській сировині з дикорослих рослин, слід наголосити, що спеціальний акт, який було б присвячено регулюванню розглядуваних нами відносини, у національному флористичному законодавстві відсутній. На нашу думку, йдеться саме про відомчий підзаконний нормативно-правовий акт. На наш погляд, доцільно розробити і прийняти відомчий підзаконний нормативно-правовий акт у вигляді правил (про що вже наголошувалося). Цікавим, на нашу думку, є досвід інших країн. У Російській Федерації відносини у цій сфері регулюються наказом Мінприроди РФ від 10 квітня 2007 р. № 83 «Об утверждении Правил заготовки пищевых лесных ресурсов и сбора лекарственных растений» [6], в якому містяться: загальні положення; права та обов'язки осіб, які здійснюють використання лісів для заготівлі харчових лісових ресурсів та збору лікарських рослин; вимоги до заготівлі окремих видів харчових лісових ресурсів та збору лікарських рослин.

Зважаючи на наведене, слід запропонувати розробити та прийняти в Україні Правила використання природних рослинних ресурсів для забезпечення потреб у технічній, лікарській, пряно-ароматичній, харчовій сировині з дикорослих рослин, що в кінцевому рахунку сприятиме удосконаленню чинного екологічного законодавства.

Список використаної літератури:

1. Басай О. В. Правовий режим рослинного світу України : дис. канд. юр. наук : 12.00.06 / Басай О. В. – Івано-Франківськ, 2008. – 214 с.

2. Екологічна енциклопедія: у 3-х т. / ред. : А. В. Толстоухов; Всеукр.екол. ліга. – Т. 2. Є – Н. – К. : ТОВ «Центр екол. освіти та інформації», 2007. – 415 с.
3. Заславская Л. А. Правовое регулирование охраны и использования растительного мира / Л. А. Заславская // Советское государство и право. – Москва: Наука, 1986, № 5. – С. 82-86.
4. Искоян А. Б. Проблемы совершенствования правового регулирования охраны и использования растительного мира (диких растений вне лесов): автореф. дис... канд. юрид. наук / А. Б. Искоян. – Ереван, 1985. – 24 с.
5. Лісовий кодекс України (у ред. Закону від 8 лютого 2006 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 21. – Ст. 170.
6. Об утверждении Правил заготовки пищевых лесных ресурсов и сбора лекарственных растений»: приказ Министерства Природных Ресурсов РФ от 10.04.2007 г. № 83.
7. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: постанова КМУ від 23.05.2007 р., № 724 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 37. – Ст. 1478.
8. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 р., № 591-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 198.
9. Шевердіна І. М. Правовий режим об'єктів рослинного світу в населених пунктах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 – Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право / І. М. Шевердіна ; наук. кер. А. П. Гетьман ; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків : б. в., 2014. – 227 с.
10. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – Київ: «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 1: А – Г. – 672 с.

Уркевич В.Ю.,

Національний юридичний університет